

Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi
Atatürk University Journal of Faculty of Letters
Sayı / Number 62, Haziran / June 2019, 283-291

**KONSTANTİN İVANOV’UN *NARSPİ* MANZUMESİ İLE MİRJAKIP
DUVLATULI’NIN *BAKITSIZ JAMAL* ROMANI ÜZERİNE
KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME***

**A Comparative Study on Konstantin Ivanov’s Poem *Narspi* and
Mirjakıp Dawlatulı’s Novel *Baqıtsız Jamal***

(Makale Geliş Tarihi:07.05.2019 / Kabul Tarihi: 23.05.2019)

Albina KIRAN**

Öz

Türk boyları tarih boyunca farklı coğrafyalara dağılmış olsalar da ortak edebiyat ürünlerine sahip olmuşlardır. Birbirlerinden ayrı tutulmaya çalışılan Türk boyları, kültürlerini, değerlerini korumaya çalışmışlardır.

Bu çalışmada, Çuvaş ve Kazak halk edebiyatından yazılı edebiyata geçiş döneminde yazılmış olan *Narspi* ve *Bakıtsız Jamal* eserlerinin karşılaştırması yapılacaktır. Bu iki eserin benzer ve farklı yönleri belirtilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çuvaş Edebiyatı, Kazak Edebiyatı, Konstantin İvanov, Mirjakıp Duvlatulı, *Narspi*, *Bakıtsız Jamal*.

Abstract

Even though the Turkish tribes were scattered throughout the history, they had common literature products. The Turkish tribes tried to protect their

* Bu çalışma, 17-18 Eylül 2015 tarihlerinde Hacettepe Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü tarafından düzenlenen Uluslararası Türk Dilbiliminde Tanımlama ve Belgeleme III – Çuvaşçanın Belgelenmesi/100. Ölüm Yıldönümünde Konstantin İvanov adlı çalışmada sözlü olarak sunulmuştur.

** Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, *Atatürk University, Institute of Turkic Studies, PhD Student*, albina.kiran@atauni.edu.tr, ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-2854-7898>

culture and values.

In this study, it will be compared Konstantin Ivanov's poem *Narspi* with Mirjakıp Dawlatulı's novel *Baqıtsız Jamal* which were written in the period of transition from oral literature to written literature. Similar and different aspects of these two works will be indicated.

Keywords: Chuvash Literature, Kazakh Literature, Konstantin Ivanov, Mirjakıp Duwlatulı, *Narspi*, *Baqıtsız Jamal*.

I.Giriş

Çuvaş edebiyatının İdil-Bulgar döneminde başladığı bilinmektedir. Lakin o dönemden günümüze az eser ulaşmıştır. Çuvaşlar bu durumu *Kinekene hirlı ĭne şise yanı* (Kitapları kırmızı inek yemiş) tabiriyle ifade ederler (Gorşkov, 1989: 25). Modern Çuvaş edebiyatından önce Çuvaş halk edebiyatı zengin bir şekilde varlığını sürdürmüş ve sonra yazılı edebiyata da önemli ölçüde etki etmiştir. Modern Çuvaş edebiyatının Konstantin İvanov'un *Narspi* adlı eseri ile başladığını söylemek mümkündür.

Kazak halk edebiyatının da yazılı Kazak edebiyatını etkilediği açıktır. Bu çalışmada ele aldığımız Duwlatulı'nın *Bakıtsız Jamal* adlı eseri, Kazak edebiyatında ilk roman olarak kabul edilmektedir. Ancak eserin roman tekniği açısından eksikleri olduğunu da kabul etmek gerekir. Romanda halk edebiyatı unsurlarının daha ağır bastığı gözükmektedir.

Modern Çuvaş edebiyatının temellerini İvan Yakovlev tarafından açılmış Çimpır Çıvaş Şkulı (Simbir Çuvaş Okulu)'ndan mezun olan Çuvaş gençleri atmıştır. Bu gençler Çuvaş okulunu bitirir bitirmez Çuvaşistan'ın ücra köylerine ulaşmış, öğretmenlik yapmış, halk edebiyatı ürünlerini derleyip yayımlamışlardır. Dönemin Puřkin, Tolstoy, Lermontov, Krilov, Nekrasov gibi önde gelen ediplerinin eserlerini Çuvaşçaya çevirmişlerdir. Bu çeviriler modern Çuvaş edebiyatına büyük katkı sağlamıştır. Buradan yola çıkarak Çuvaş nazım ve nesrinin Rus edebiyatından önemli ölçüde etkilendiğini söylemek mümkündür. Fodorov'un *Arşuri* (Orman Devi) adlı eseri Konstantin İvanov'un *Narspi* manzumesine örnek teşkil etmiştir. Çuvaş nesrine 1906'da Kazan'da çıkmaya başlayan *Hıpar* (Haber) gazetesinin de etkisi büyük olmuştur. Gorşkov, "1889'da Yurkin'in *Etemın pırı tutlı kuşı vişi* (İnsanın Karnı Tok, Gözü Aç) ve *Mul* (Mal) adlı uzun hikâyeleri bu türün gelişmeye başladığını gösteren Çuvaş nesrinin ilk örnekleridir" demektedir (Gorşkov 1989: 129). Çuvaş edebiyatında roman türünde ilk eserler ise 1920-1930 yıllarında yazılmaya başlamıştır.

Kazaklarda da yazılı edebiyat başlayana kadar zengin bir halk edebiyatı olduğu bilinmektedir. Bu gelişmeler XIX. yüzyıldaki Kazak Edebiyatına belirli bir anlamda katkıda bulunmuştur. O dönemki Kazak gençleri medreselerde veya Rus

okullarında eğitim görmüşlerdir. “Kazakların sadece Rus ve Batı edebiyatından değil, Doğu edebiyatından da etkilendiği görülmektedir. Bu etkileşimlerin Kazaklar arasında da beğeni ile karşılandığı, ilerleyişinin Rus, Doğu, Batı ve komşu Türk halkları olan Tatar, Başkurt edebiyatları ile sıkı bir ilişki içerisinde olduğu görülmektedir...” (Koç vd., 2007: 200-201).

Konstantin İvanov'un *Narspi* manzumesi 1908 yılında yayımlandığı bilinmektedir. Konstantin İvanov'un kısa hayatının en verimli dönemi 1907-1908 yılları olmuş, *Narspi*, çağdaş Çuvaş edebiyatının başlangıcı sayılmıştır. Bu dönemde sözlü edebiyatta da yazılı edebiyatta da nazmın/şiirin daha yaygın olduğu bir gerçektir. Mirjakıp Duvlatulı, *Bakıtsız Jamal* adlı eserini 1910 yılında kaleme almıştır. Bu roman, Kazak halk edebiyatından yazılı edebiyata geçiş dönemine ait önemli eserlerden biridir. Ekim Devrimi'nden önce yazılan eserler aslında tam “roman” özellikleri taşımamaktadır. *Bakıtsız Jamal*'dan sonra Kazak edebiyatında başka roman denemeleri de olmuştur. Örneğin; Tayır Jomartbayulı'nın *Kız Körelik* ve Sultanmaxmut Torayğırulı'nın *Kamar Suluv* romanlarıyla devam etmiştir. Kazak edebiyatında gerçek anlamda roman denemeleri Ekim Devrimi'nden sonra yazılmıştır.

II. Kadın Meselesi

Kadın problemi, Türk dünyasında farklı coğrafyalarda yaşayan akraba halkların birçoğunda ilk romanın konusu olmuştur.

İlk Kırgız romanı 1936'da yayımlanan Mukay Elebayev'in *Uzak Col* “Uzun Yol” adlı yapıtıdır. “*Roman, tarihi bir olayı yani 1916 yılında yaşanmış millî ayaklanmayı, bir ailenin hayatını olduğu gibi anlatan bir eserdir. Yazar, halkı ezerek ve sömürerek yaşayan Çarlık Rusya ve işbirlikçi yerli zenginlerin portresini net bir şekilde ortaya koymuştur eserinde*” (Elebayev, 2015: 4). Bu romanda tarihi bir olayı ele alırken iki kız kardeşin trajik hikâyesini de anlatmıştır. Kırgız edebiyatında kadın konusu işlenen *Uzun Yol* romanı dışında *Acar* adlı uzun hikâyeye de kayda değer bir eserdir. *Acar*, Kırgız halk edebiyatından yazılı edebiyata geçiş döneminde yazılmış ve süje açısından *Narspi* ve *Bakıtsız Jamal* adlı eserlere benzemektedir. “Kırgızlar, Ruslarla olan savaşın başarısız sonuçlanmasıyla Çin'e göç etmeye başlarlar. Çinliler, Kırgızların bu durumundan faydalanarak kızlarını üçüncü ve dördüncü eş olarak alırlar. Eserin başkahramanı olan *Acar* yaşlı birisine üçüncü eş olarak satılır. Sonra tekrar başka birisine satılır. Bu zor hayata dayanamayıp kaçmaya karar verir. Kaçarken kurtlara yem olur” (Bayalınov, 2014: 271-286). Özbeklerde 1922 yılında yayımlanan ilk roman, Abdulla Kadiri'nin *Ötgen Künler* adlı eserde aynı tema işlenmiştir. Azerbaycan Türklerinde ilk roman sayılan *Reşit Beyle Saadet Hanım* adlı eserde de kadın ve aşk konusu ele alınmıştır. Türkmen edebiyatında ise Hıdır Deyayev'in *Ganlı Penceden* diğer adı *İkbal* romanında sevdiği ile evlenemeyenin *Uzukcemal*'in başından geçen olayları anlatırken aşk konusu işlenmiştir.

Kazak edebiyatının ilk romanı olarak kabul edilen eser Duvlatulı'nın *Ba-*

kıtsız Jamal eseridir. Bu eser de kadın meselesini ele almıştır. Yukarıdaki örneklere bakılırsa Türk dünyası halklarında ilk roman konusunun kadın olduğu görülmektedir. Bu örneklerin yanına Çuvaş edebiyatından da *Narspi* manzumesini eklemek mümkündür.

Modern Çuvaş edebiyatının ilk eserlerinden olan *Narspi* ile Kazak edebiyatının ilk romanı olan *Bakıtsız Jamal*'ı karşılaştırdığımızda her ikisinde de kadın probleminin ele alındığı görülür. *Narspi*'de Narspi ile Setner'in büyük aşkı anlatılmaktadır. Konstantin İvanov bu büyük aşkı anlatmaya girişmeden önce, eserine kışın gidişini, baharın gelişini betimleyerek başlamaktadır. Yazar, coşkulu baharın, kahramanların yaşadığı Silpi köyünü de etkilediğini şairane bir biçimde anlatır. Konstantin İvanov, *Narspi*'yi en ince ayrıntılarına kadar betimler. Kız, çalışkanlığı, becerikliliği, güzelliği, sevimliliği ile dikkat çeker. Narspi, genç kız olur olmaz babasının kararıyla para karşılığı zengin ve yaşlı bir adam olan Tıhtaman'a eş olarak satılır. Narspi'nin babası Miheter, köyün en zenginidir. Şehirliler gibi bir eve sahip olduğundan kızının en iyi şekilde yaşaması gerektiğini düşünmekte ve kızını komşu köyedeki zengine layık görmektedir. Onun düşüncesine göre ancak Tıhtaman kızını en iyi şekilde yaşatabilecektir. Kızının Setner'e olan aşkını anlayamamaktadır. Narspi'nin babası ile annesi kızlarının yoksul bir genç olan Setner ile birlikte olmasını asla istememektedirler (İvanov, 2001).

Bakıtsız Jamal'da da kadın meselesi, başlık parası karşılığı satılma ve sevdiğine kavuşamama bağlamında ele alınmıştır. "Hacmi roman türüne oldukça uzak olan *Bakıtsız Jamal* çok açık biçimde nazımdan nesre, halk hikâyesinden de hikâyeye geçiş özelliği göstermektedir. Aslında *Bakıtsız Jamal*'da aşkları anlatılan Ali ile Cemile, Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı gibi halk arasında namı bilinen âşıklardan farksızlardır" (Arıkan, 2008: 41-42). Yazar esere Kazakların genel durumunu ve bu romanın yazılış sebebini anlatan *Söz Başı* bölümüyle başlamaktadır. Asıl romana geçerken Duvlatulı da Konstantin İvanov gibi ilkbaharı tasvir etmektedir. Jamal da ailenin beklenen çocuğu olduğundan sevilerek ve şımartılarak büyütülmüştür. Atalarından zenginlik kalmamasına rağmen Jamal'ın babası da zamanla varlıklı biri olmuştur. Jamal'ın babası Sarsenbay, kızını zengin birinin oğlu ile başlık parası karşılığı nişanlamıştır (Duvlatulı 1996: 147).

III. İki Gencin Aşkı

Miheter, varlıklı olduğundan kızını da zengin birisine vermek istemektedir. Miheter için damadın uzakta yaşaması ve yaşlı olması önemli değildir, önemli olan zenginliğidir. Ancak Narspi köyden başka bir delikanlıya, Setner'e âşıktır. Setner'in ise cesur bir yürekten, yaşlı bir anneden ve güzel bir attan başka varlığı yoktur. Yani Miheter'e damat olabilecek zenginliği yoktur ama sahip olduğu her şeyden daha değerli olan sevgilisi Narspi vardır. Narspi ile Setner çeşme başında buluşurlar, Narspi çeşmede su doldururken Setner de atını sular ve böylece sohbet ederler. Şiir gibi konuşurlardı, birbirlerine aşklarını itiraf ederler. Setner, Narspi'nin ev-

leneceğini de çeşme başında öğrenmiştir. Hatta kız evindeki düğün esnasında da Narspi ile Setner buraya kaçmışlar fakat yakalanıp geri getirilmişlerdir. Bunun cezasını Narspi, Tıhtaman ile evlendikten sonra acı bir şekilde ödemiştir. Tıhtaman, Narspi'nin âşığı ile kaçtığını hatırladıkça onu döver.

Jamal ile Ali'nin de dillere destan bir aşkı vardı. Fakat Jamal'ın babası Sarsenbay, kızını başlık parası karşılığı Baycan'ın işe yaramaz oğlu ile nişanlamıştır. Bu nişan sürecinde bir düğünde Jamal ile Ali tanışır ve birbirine âşık olurlar. Yazar romanda, onların buluşup tanışmasını, sohbetlerini en sonunda birlikte türküler söyleyişlerini, atışmalarını ayrıntılı olarak anlatmaktadır. Yazar, Ali'yi zeki, eğitilmiş ve terbiyeli olarak tanıtmaktadır. Ali düğünde arkadaşlarının ısrarı üzerine bir kere daha şarkı söyler. Jamal'a âşık olduğu, doğaçlama söylediği sözlerden anlaşılabilir. Ali kendisini ele vermeye çalışır, bu gibi sözlerin tüm delikanlıların güzel kızlara söylediği sözler olduğunu belirterek bitirir türküsünü. Jamal, ona cevap verirken kızların kaderinden, başlık parasına satılmasından, genel olarak kadının mağduriyetinden bahseder. Gençler, aşklarına sadık kalarak mutlu bir hayat için kaçmayı başarsalar da ömür boyu mutluluğu yakalayamazlar. Mutluluğu Ali'nin ölümü ile sona erer ve Jamal, Baycan'ın oğlu Cuman ile evlendirilir. Cuman da kendisi ile nişanlıyken başkası ile kaçtığı için Jamal'ı devamlı döver. Jamal'ın da Narspi gibi kocasından dayak yediğini görürüz.

IV. Halk Kültürü Unsurları

Başlık parası: Her iki eserde de ait oldukları kültürlerin örf ve âdetleri hakkında ayrıntılı bilgi bulunmaktadır. Çuvaşlarda *gelenek-görenek* teriminin karşılığı “yıla-yırke”dir. Narspi'de ele alınan “yıla-yırke”, genç kızların başlık parası karşılığı evlendirilmesidir. Bayram, Narspi eserinde halk kültürü öğeleri ve geleneksel Çuvaş dini inanışları hakkında geniş bilgi vermiştir (Bayram, 2011: 76-82).

Misafirperverlik: Çuvaşlar için misafir çok değerlidir. Misafirler, ekmek ve tuzla karşılanır. Günümüzde de bu gelenek devam etmektedir ama ekmek ve tuzun yanına *sıra* (bira) da eklenmiştir. Eserde düğüne gelen misafirlerin aynı şekilde karşılandığı görülmektedir.

Dua, yaşlıları ve ölüleri anma: Çuvaşlar bir işe başlamadan önce mutlaka *Şülti Turı* ya yani “Yukarı Tanrı”ya dua ederler. Eserde, düğüne başlamadan önce ölüleri yâd etme duası yapıldığı görülmektedir:

Nineler ve atalar,

Mekânımız cennet olsun.

Ekmeğimiz ve tuzumuz,

Daima sizi doyursun.

Kızımız Narspi'ye,

Mutlu hayat veriniz.

Daima iyi ve huzurlu hayatı olsun (İvanov 2001: 36).

“Eski Türklerde de atalara saygı duyulur, sözlerine kulak verilir ve tecrübelerine güvenilirdi. Aile düzeninde ata gücü ve koruyuculuğu ile soyun çoğalmasını sağlardı. Ata ruhlarına gösterilen saygının bir nişanesi de, onlara kurbanlar sunmak, onların yaşadığına inanılan mağaraları ziyaret etmek şeklinde ortaya çıkar. Bu tür hareketlerle onların ruhları memnun edilmeye, rızaları alınmaya çalışılırdı” (Dıykanbayeva, 2016: 56).

Düğüne gelen misafirler de genç çifte iyi dileklerde bulunur ve dua ederler:

Sağlıklı olsunlar, var olsunlar.

Çoluklu çocuklu olsunlar,

İyi geçinsinler,

Kötü söz duymasınlar (İvanov 2001: 42).

Çuvaşlar tarımla uğraşan bir millet olduğundan, ekin ve hasat zamanları onlar için her zaman önemli olmuştur. Eserde, ekine başlamadan önce yapılan dualar da karşımıza çıkmaktadır: *Tanrım, sağlık ver. Ektiğimiz buğdayı bereketlendir.* (İvanov 2001: 16).

Eğlence: Eserde halk eğlencelerine de yer verilmiştir. Bu gelenek daha çok gençlerin bir yerde toplanıp şarkı, türkü söylemesi, oyunlar oynayıp eğlenmesi şeklinde kendisini göstermektedir. Gençler kışın kapalı bir yerde, genellikle bir evde, yazın ise sokakta toplanmaktadırlar. Gençler ve genç kızlar millî kıyafetler giyip süslenip gelirler. Birbirleriyle tanışıp arkadaş olurlar.

Düğün: *Narspi*'de Çuvaşların düğün geleneği de güzel anlatılmıştır. Düğün önce baba evinde sonra da damat evinde olmaktadır. Kızın babası ile annesi, ev ev dolaşarak köy halkına *sıra*¹ ikram edip düğüne davet ederler. Gelinin başı örtülüdür. Arkadaşları geline hüznü türküler söylerler. Gelin baba evinden uğurlanırken ölümler ve yaşlılar tekrar anılır. Damat evinde düğün alayı ekmek tuz ve *sıra* ile karşılanırlar.

Kazaklarda ise *gelenek-görenek* teriminin karşılığı *adet-ğurıp*'tır. *Bakıtsız Jamal*'da geleneklerle ilgili birçok örnek bulunmaktadır.

Misafirperverlik: Kazaklar için de misafir kutsal ve değerlidir. Göçebe hayat yaşadıkları için et yemekleri daha ağır basmaktadır. Eserde, Rus başkanı obaya misafirliğe gelmeden önce, koruması ve çalışanı koyun kesmeye giderler. misafir-

¹ Çuvaşların geleneksel içeceği

lere koyun kesildiği ve kıymız ikram edildiği de görülmektedir (Duvlatulı 1996: 138, 142). Ayrıca Kazak halkı misafirin bereket getireceği inancındadır. “Öğretmen Sarsenbay’ın evinde kaldığında, Şolpan erkek evlat dünyaya getirir. Bu sebeple ayağı uğurlu, bereketli geldi diye Sarsenbay, öğretmeni çok iyi mükâfatlandırır.” (Duvlatulı 1996: 144).

Eğlence: Toy, Kazak gençleri için önemlidir. Bir kutlama vesilesi ile bir araya toplanan gençler yemekli, şarkılı türkölü eğlence yaparlar. Kızlar ve delikanlılar birbirleriyle atıştır, dombıra eşliğinde şarkılar söyler, birbirleriyle tanışır. Eserde de Jamal ile Ali’nin bu tür bir eğlencede tanıştığı görülmektedir. (Duvlatulı 1996: 147-149).

Dua: Dua etme geleneği de Kazaklarda, hem eserin yazıldığı dönemde hem de bugün yaygın bir şekilde devam etmektedir. *Bata* (Fatıha) okuyan kişi özellikle *aksakal* olmalıdır. “Bu eserde de hem *alğıs* hem *qarğıs* karşımıza çıkmaktadır” (Kıran 2012: 52).

V. Kötü Son

Hem *Narspi*’de hem *Bakıtsız Jamal*’da kadın kahramanlar, sevdikleri ile uzun yıllar birlikte yaşama fırsatı bulamamıştır. Sevdikleri ölmüş, onlar da canlarına kıymışlardır. Narspi, sevdiği ölmeden önce, Jamal da sevdiği kişi öldükten sonra başlık parası karşılığı satılmış oldukları resmî kocaları ile evlenmek zorunda kalmıştır. İki kadın da kocalarından kötü muamele görmüştür. Bir yandan sevdiklerini kaybetme acısı bir yandan kocalarının kötü muamelelerine dayanamayıp intihar etmişlerdir. Eserde Jamal’ın doğrudan intihar ettiği anlatılmaz. Dayanma gücünü kaybettiğinde, soğuk bir kış günü kendini bozkıra bırakır ve nereye gittiğini bilmeden yürürken donarak ölür. Narspi de yaşadığı zor hayattan kurtulmak için kendini ormanda bir ağaca asar.

VI. Sonuç

Çalışmada Çuvaş ve Kazak edebiyatının ilk romanları sayılabilecek *Narspi* ve *Bakıtsız Jamal* tematik olarak incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda ortaya benzer ve farklı taraflar çıkmıştır. Tematik açıdan daha çok benzer tarafların görüldüğünü belirtmek mümkündür.

İki esrin benzer tarafları:

- Konstantin İvanov, esere doğayı, ilkbaharı betimleyerek başlar. Duvlatulı da *Söz Başı* kısmında Kazaklarla ilgili kısa bir bilgi verdikten sonra konuya doğayı ve ilkbaharı anlatmakla devam eder.
- İki eserde de genç kızlar başlık parası karşılığı satılır.
- İki eserde de babalar tarafından uygun görülen damatlar zengindir.
- Hem Narspi hem Jamal, Çuvaş ve Kazak kızlarını en iyi şekilde temsil

ederler.

- e. Her iki eserde de kadın problemi ağır basmaktadır.
- f. İki kahraman kız da töreler karşısında çaresizdir.
- g. Her iki eserde de kızların sevgilileri yani Setner ile Ali fakirdir.
- h. Her iki eserde kızlar önce sevdikleri ile kaçmakta fakat sevdikleri ölmektedir.
- i. Her iki kadın kahramana da kocaları kıskançlık yüzünden kötü davranır.
- j. Her iki eserde halk edebiyatı ve halk kültürü öğeleri mevcuttur. Ali ile Jamal şiir yazarak mektuplaşırlar. Narspi ile Setner de buluştuklarında manzum olarak konuşurlar.
- k. Her iki kadın kahraman da ölüme yürür.
- l. Her iki eserde de âşıklar kavuşup mutlu bir hayat süremezler.
- m. Her iki eserde de olay köyde geçmektedir.

İki eserin farklı tarafları:

a. *Narspi*'de, Narspi'nin zorla evlendirildiği kişi yaşlı, *Bakıtsız Jamal*'da Jamal'ın zorla evlendirildiği erkek gençtir.

b. *Narspi* tamamen manzum iken, *Bakıtsız Jamal*'da sık sık nazma başvurulmuştur.

c. Konstantin İvanov, Narspi'nin eğitim durumu ile ilgili bilgi vermez, Duvlatulı ise Jamal'ın okuma yazmayı öğrendiğinden bahseder.

d. *Narspi*'de, manzum yazıldığından olsa gerek, atasözüne rastlanmaz. *Bakıtsız Jamal*'da ise çok sık atasözü kullanılmıştır.

Kaynakça

- Arıkan, Metin (2008). "Kazak Edebiyatında İlk Roman "Bakıtsız Jamal". *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/7 Fall*, s. 46 – 82.
- Bayalinov, Kasımalı. (2014). *Acar, Mayramgül Dıykanbayeva (Çev.). Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 53, s. 271-286.
- Bayram, Bülent. (2011). "Konstantin İvanov'un "Narspi" Manzumesinde Geleneksel Çuvaş İnançları". *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt 8, Sayı 2, s. 67-82.
- Dıykanbayeva, Mayramgül. (2016). *Kırgızların Atalar Kültü*. Konya: Kömen Yayınları.

Duvlatulı, Mirjakıp. (1996). *Şıǵarmaları*. I C. Almatı: Gılım Baspası.

Elibayev, Mukay. (2015). *Uzun Yol*, Mayramgöl Dıykanbayeva (Çev.). Ankara: Bengü.

Gorşkov (1989). *Revolyuksiçenhi Çıvaş Literaturi*. 1C. Şupaşkar: Çıvaş K□neke İzdatelstvi.

İvanov, Konstantin. (2001). *Narspi*, Anatoliy Smolin (Çev.). Çeboksarı: Çuvaşskiy Gosudarstvenniy İstitut Gumanitarnıh Nauk.

Kıran, Albina. (2012). "Bakıtsız Jamal Romanında Kazak Halk Kültürü", Afyonkarahisar: *Türkoloji Üzerine Araştırmalar*, Sayı 1, s. 49-57.

Koç, Kenan; İşina, Almagül; Korganbekov, Bulat. (2007). *Kazak Edebiyatı 2*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.